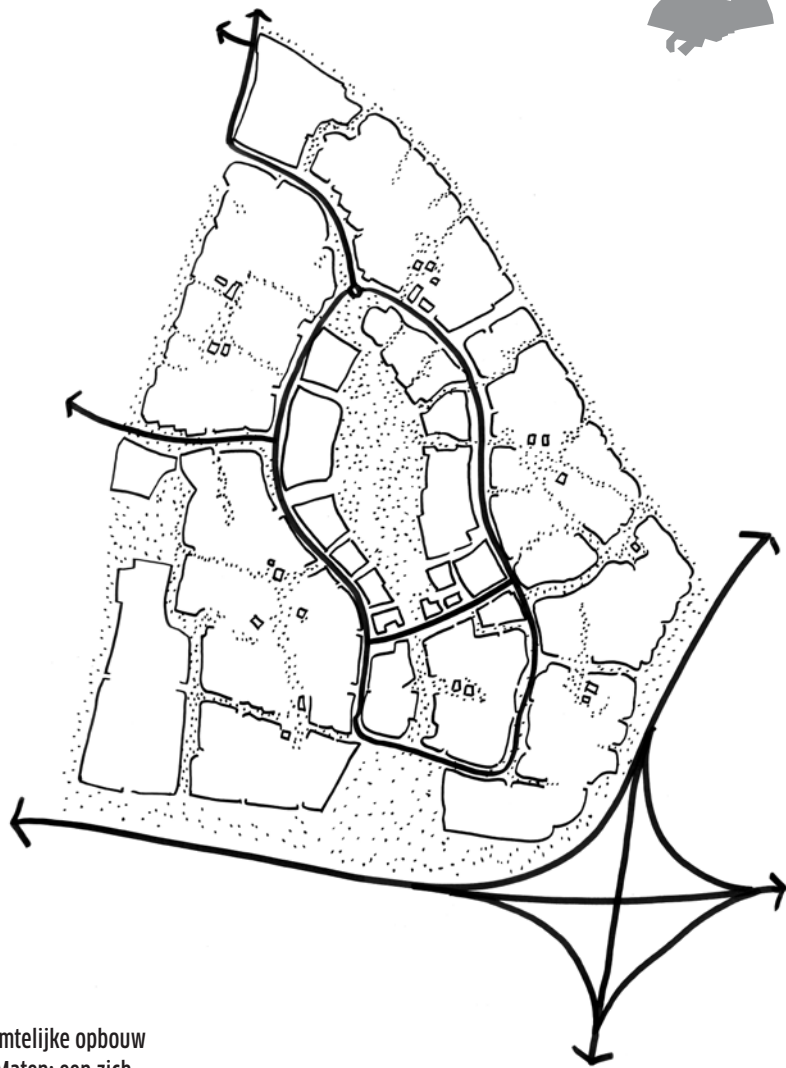
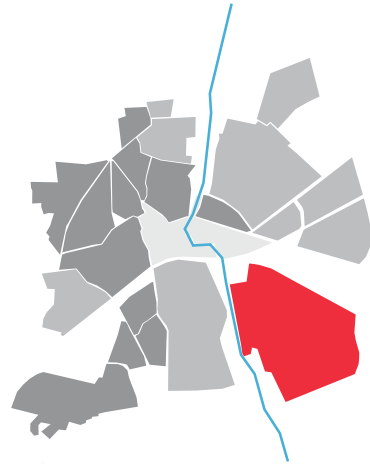

* De mooiste bloemkoolwijk van Nederland:
een groene stad in de stad

De Maten

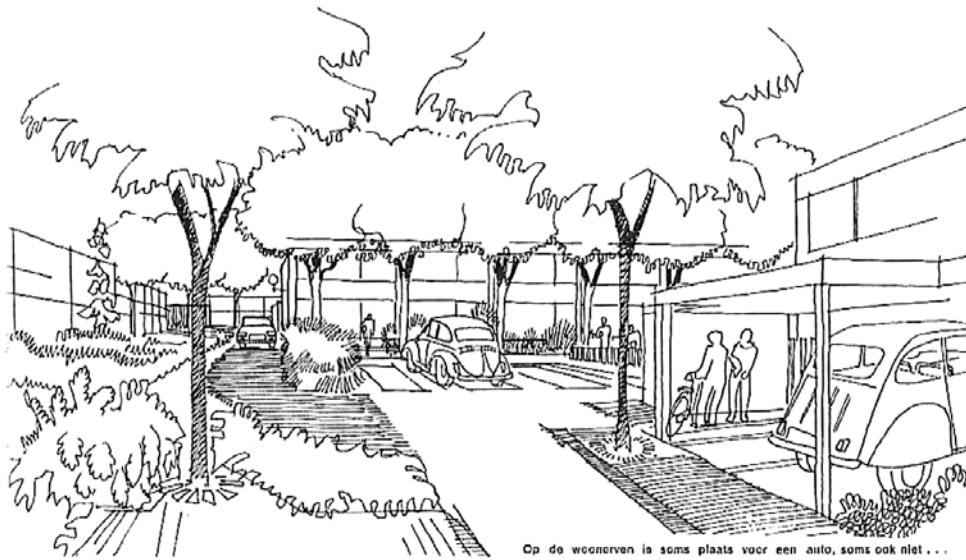
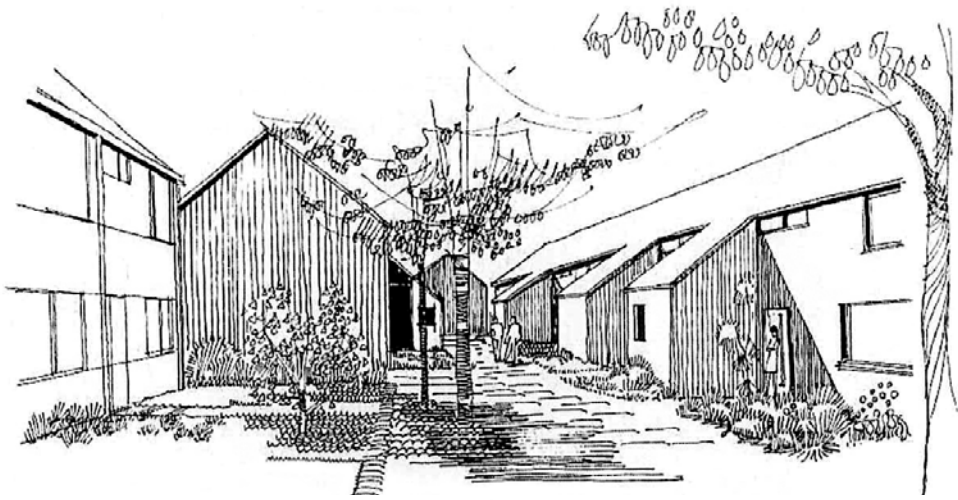
> De ruimtelijke opbouw van De Maten: een zich steeds verder vertakkend systeem van hoofdweg tot voordeur.

De naam Maten verwijst naar de natte hooilanden, zoals die hier tot de bouw van de wijk lagen.

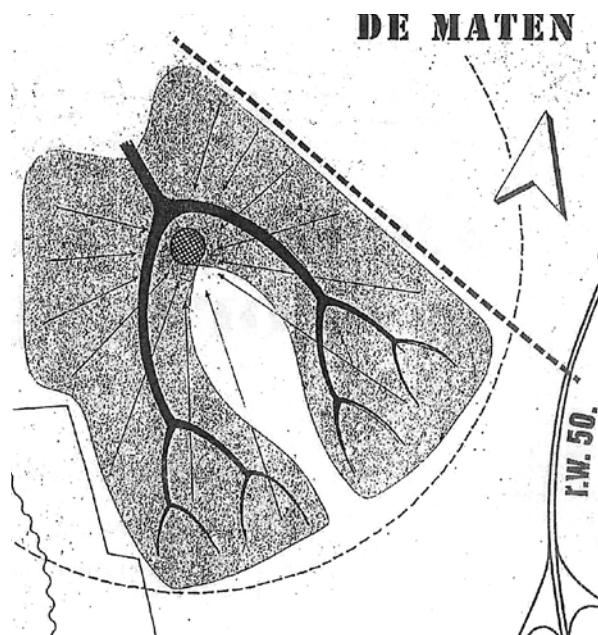
> In De Maten staat de menselijke maat centraal

Op de woonerven is soms plaats voor een auto, soms ook niet...

> De menselijke maat staat centraal bij de opbouw van de woonomgeving met voor die tijd nieuwe vormen als het woonerf. Schetsen uit 'Mensen in Maten' van het Bureau Voorlichting van de gemeente in 1972

> Het stenvorkmodel uit het uitbreidingsplan De Maten 1965 vormde de basis voor de opzet van de wijk: een steeds verder vertakkend stelsel van wegen, gescheiden door een centraal parkgebied dat van buiten de wijk naar binnenkomt.

Al tijdens de aanleg van de grote uitbreidingswijken in Zevenhuizen en Zuid in de periode van de wederopbouw, had de gemeente plannen om het grote, laaggelegen en dus natte graslandgebied ten zuidoosten van de stad te ontwikkelen tot een grootschalige uitbreidingswijk met 6000 woningen: De Maten.

Het ontwerp voor De Maten van eind jaren zestig en begin jaren zeventig was een stijlbreuk met dat van Zevenhuizen en Zuid. Overal in Nederland begon men te twijfelen of zo efficiënt, snel en goedkoop mogelijk bouwen een aantrekkelijke woonomgeving opleverde. Volgens velen was de menselijke maat uit het oog verloren en was er te weinig oog voor behoeften zoals contact met elkaar en met de natuur. De menselijke maat en het contact met de natuur werd dan ook juist het uitgangspunt voor De Maten. Nieuwe concepten zoals het woonerf en de woonbrink werden geïntroduceerd.

De wijk werd aanvankelijk opgezet als een soort 'stenvork': een hoofdontsluiting van twee uitlopers (Gildenlaan en Laan van Maten) met daartussen een parkgebied dat in het buitengebied doorloopt. Aan die hoofdstructuur werden kleine woonbuurten ontworpen en daartussen kwamen groenstructuren die zich overal naartoe vertakten. Het ontwerp van de wijk is gericht op het creëren van een beschutte woonomgeving, toegesneden op de menselijke maat, waar ontmoeting en interactie tussen bewoners centraal staan. Tegenwoordig staan dit soort woongebieden bekend als een bloemkoolwijk; een wijkstructuur die door zijn typische opzet en zijn herhaalde vertakkingen doen denken aan een bloemkool of broccoli.

De bouw van de wijk vanaf begin jaren zeventig vond in verschillende fasen plaats. Na de aanleg van Matendreef en Matenhorst volgden Matendonk en Matenveld en tot slot Matenhoeve en Matengaarde. Tijdens de realisatie werd het woningaantal opgevoerd tot 11.000. Hiervoor werden de beide uiteinden van de stenvork met elkaar verbonden, waardoor de Matenring ontstond. Een gedeelte van het parkgebied werd hiervoor opgeofferd.

> Experimenteren met het gewone

Beeldbepalende ingrediënten:

- ★ Een doordachte overgang van hoofdweg, buurtontsluiting en woonerf
- ★ De wijk is ontworpen vanuit een maatschappoeklijk ideaal en op de natuur geïnspireerd
- ★ Natuurlijk groen – maar geen jungle
- ★ Erfafscheidingen: de achterkant van de één is de voorkant van de ander
- ★ Woonerven als groene visitekaartjes van bewoners en buurt
- ★ Experimenten geven de wijk karakter

Hoe langzamer je gaat, des te meer je ziet

In De Maten is sprake van een wijkopzet met veel schaallagen: hoofdweg, buurtontsluiting, woonerf en uiteindelijk woning. Dit betekent ook: hoe dichterbij de woning, hoe gedetailleerder de omgeving.

Langs de hoofdweg staat vooral helder en eenduidig groen: bomenrijen in een berm. Soms piept er hogere bebouwing boven het groen uit en duiken wat rijtjes op vanachter het groen. De hoogbouw staat meestal bij de belangrijke plekken in de wijk: de afslag naar een buurt of het buurtwinkelcentrum.

Eenmaal op de buurtontsluitingsweg worden de straten smaller en zijn er meer dingen te zien: verspringende rijtjes woningen, stukjes berm langs de weg, een parkeervak en inritten naar de woonerven.

Het woonerf zelf, waar het stapvoets rijden is, geeft gelegenheid de kleinste details te zien: erkers, vooruitstekende bergingen, verspringende dakranden, bijzonder vormgegeven raampartijen. Ook het groen doet mee in die kleinschaligheid. Verhoogde plantvakken, hier en daar een boom, een speelplekje in de oksel van een bocht. Alles met veel liefde en aandacht voor het detail ontworpen.

Wandelend of fietsend laat De Maten zich op een andere manier zien dan met de auto. Via groenstroken, slingerende paden en bruggen ga je van de ene naar de andere leefwereld. Uiteindelijk kom je in het Matenpark, het groene hart van de buurt met daaraan gekoppeld de basisscholen.

De opgave: met respect voor het verleden keuzes maken voor de toekomst

De wijk zit eigenlijk heel knap in elkaar. De Maten is een van de laatste wijken die ontworpen is vanuit een duidelijk maatschappelijk ideaal over de manier waarop mensen met elkaar samenleven. Tegenwoordig komt dat niet altijd meer overeen met dat ideaal uit de jaren zeventig. Dit roept de vraag op hoe de veranderende woonwensen van nu vorm kunnen krijgen met respect voor de oorspronkelijke opzet en kwaliteiten van de wijk. Het gaat daarbij om meer dan alleen zorgvuldig omgaan met uitbouwen aan woningen of verhardingen aanpassen. De wijkopbouw zelf (de boe-

> De hoofdstructuur (de Laan van Maten): helder aangezette eenduidige beelden van gras met bomen.

> Entree van een wijkdeel: de weg is nog breed en je rijdt in het groen. De woningen laten zich een beetje zien.

> In een wijkdeel: straten worden smaller en meer details vragen de aandacht. Het beeld wordt minder helder.

> In een hofje: een optelsom van elementen die in elkaar vloeien, maken onduidelijk wat hoofd- en bijzaak is.

> Het eindpunt: het openbaar groen gaat naadloos over in tuingroen dat doorloopt tot aan de voordeur.

> Het tuingroen begeleidt het achterpad waar zich een nieuwe reeks van groene ruimtes bevindt.

> Het Matenpark vormt het groene wilde hart van de wijk. Met brede waters en groenzones slingert het park door de wijk.

> Via grillige natuurzones komt het groen aan in de woonwijken en vertakt zich er verder in alle richtingen de woonerven in.

> Ook daar loopt het groen door. Het komt tot in de haarvaten van de wijk: wild en uitbundig.

kenkast uit onze inleiding) heeft een paar eigenaardigheden die de wijk aantrekkelijk houden. Daarom gaan we uitgebreid in op de volgende twee dilemma's:

- het vinden van een balans tussen wild, uitbundig en natuurlijk groen en een ondoordringbare jungle;
- de roep om privacy in een wijk die is gebouwd met het ideaal van samen doen en samen leven.

Natuurlijk groen maar geen jungle

De Maten is niet te beschrijven zonder eerst iets te zeggen over het groen. De wijk is er tot in de haarvaten mee doordrongen. Voor veel mensen geeft juist dat groen karakter aan de wijk. Groene wijken zijn voor Apeldoorn op zich niet uniek, maar de wilde, natuurlijke manier waarop het groen van het wijkpark tot aan de woonkamer doorloopt, komt nergens anders zo overtuigend voor als in De Maten.

Het ontwerp van een op de natuur geïnspireerde, groene woonwijk past in het streven uit de jaren zeventig om een heel andere wijk te maken dan het 'steriele en strakke' Zevenhuizen. De natuurlijkheid is gelijk te zien in de manier waarop het park met zijn groene vingers de woonbuurtjes ingaat en zich daar vertakt in veldjes, groenstroken en plantvakken. Oude bomen die er al stonden werden gespaard en bewoners werden met concrete tuinadviezen gestimuleerd extra bomen in de eigen tuin aan te planten om zo de natuur tot aan de woning te brengen.

Het natuurlijke beeld van de wijk komt niet alleen door de hoeveelheid beplanting maar ook door de losheid ervan. Symmetrie en rechtlijnigheid is vermeden. Vooral boomsoorten die refereren naar de lage ligging van het gebied en met natuurlijke vormen komen voor, zoals els, wilg, kers en een grote variatie aan struiken. Zelfs in de keuze van de verhardingsmaterialen en het meubilair werd natuurlijkheid nagestreefd. Een mooi voorbeeld is de honingraattegel die je vooral nog in Matendreef ziet. Door zijn zeshoekige vorm geeft die tegel vanzelf grillige padenranden, die heel anders ogen dan de tot dan toe gebruikte vierkante 30x30 cm tegel.

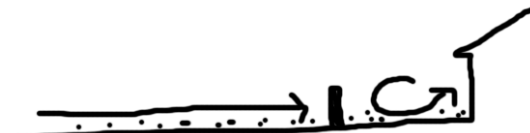
Het groen is naast beeldbepalend ook structuurbepalend. De 'stenvork' met steeds fijnere vertakkingen - de wegen - is vrijwel geheel voorzien van groen en veel minder van gebouwen. Dat maakt de beleving van de ruimtelijke opzet van de wijk wel kwetsbaar. Levend groen is nu eenmaal veranderlijker dan gebouwen van beton en steen. Het inmiddels volwassen groen is op veel plekken in elkaar gegroeid en samengesmolten met het groen in de privétuinen. Daardoor zijn groenzones die vroeger uit duidelijk herkenbare lagen bestonden (gras, kruiden, hagen, heesters, singels, bomen, houtwallen) veranderd in één groene deken, die overal overheen ligt en tussendoor loopt. Het gevaar bestaat dat in plaats van een mooi contrastrijk geheel een 'groene soep' overblijft. Wel groen, maar ook niet meer dan dat.

> Omdraaiing in De Maten: tuinen die ooit bedacht waren als uitnodigende doorlopende groene ruimte tot aan de woningen, zijn veranderd in twee werelden met de rug naar elkaar toe. Het doel voor de bewoners (privacy) is bereikt maar de openbare ruimte en iedereen die zich daarin bevindt trekt aan het kortste eind. Wiens verantwoordelijkheid is dat?

Toen: groen tot aan de gevels: gericht op interactie.

Nu: doorgeknijpte wereld met harde grens gericht op privacy.

Op de woonerven is het beheer van het groen vaak er niet meer op gericht het groen te begeleiden in zijn natuurlijke ontwikkeling. Het groenbeheer is veranderd in een strijd om het groen in te tomen en te beheersen. Dat is voor een beheerder geen leuk werk, kost veel tijd en geld en levert uiteindelijk ook geen bevredigend resultaat: vaak een uitgeblust stukje groen dat vooral opvalt door zijn sleetsheid en niet door zijn toegevoegde waarde. Al snel ontstaat de vraag of het niet beter weg kan. Een kritische blik waar dat wel en niet kan, zonder het groene karakter van de wijk onderuit te halen, is dan nodig.

Erfafscheidingen: de achterkant van de één is de voorkant van de ander

Ook de privétuinen aan de voor- en achterzijde van de woningen zijn in De Maten ontworpen als bouwsteen van de groene wijk waar het groen tot aan de woningen zou doorlopen. De idealistische gedachte was dat de tuin een overgangszone zou zijn tussen het privédomein (het huis) en de openbare ruimte (het woonerf of de groenstrook). De tuin was dan ook niet bedoeld om je in af te zonderen maar juist om vandaaruit de spelende kinderen in de gaten te houden of een praatje te maken met de burens. Daarom werden de achtertuinten ook niet met de ruggen tegen elkaar aangezet maar juist gericht op het woonerf, het openbaar groen of de wegen. Daarom ook werden er geen hoge tuilmuren, schuttingen of hoge groenstroken ontworpen maar lage heesterranden, pergola's of hekjes. De praktijk is anders gebleken. De meeste bewoners zien de (achter)tuin vooral als een verlengstuk van het huis: een groene woonkamer waarin je je kan terugtrekken zonder bespied te worden. De opzet van de wijk is daarmee kwetsbaar gebleken. Het kon niet in de toenemende behoefte aan privacy voorzien. Bewoners zijn de gewenste privacy zelf gaan creëren met schuttingen en muren. Dit heeft grote gevolgen gehad voor de wijk. Kale muren en schuttingen maken het straatbeeld stenig en afgesloten in plaats van groen en uitnodigend.

Het ideaalbeeld van toen komt niet meer terug en dat hoeft ook niet. Tegelijkertijd is de structuur van de wijk niet zomaar te veranderen. Wat wel kan, is ervoor zorgen dat er meer aandacht komt voor hoe privacy is te creëren en tegelijkertijd het groene beeld van de wijk overeind is te houden. Als iedereen bij de keuze van de erfafscheiding rekening houdt met het effect op het aanzicht van de wijk - zonder concessies te doen aan de privacy - wordt het wijkbeeld vanzelf weer zachter en groener.

Tip!

- ★ Houd het groene en natuurlijke beeld in de wijk in stand door geen kale schuttingen te plaatsen.
- ★ Gebruik hagen of groen begroeide hekwerken om aan twee kanten een groen beeld te realiseren.
- ★ Zet schuttingen niet op de erfgrans maar net iets terug, zodat er aan de buitenkant ook ruimte is voor klimplanten, een smalle haag of een struikenrij.
- ★ Plant ook in de tuin bomen of hogere struiken die boven de schutting uitkomen, zodat het groen weer (zichtbaar) doorloopt tot aan het huis.

INTERMEZZO

> Manieren om de Maten groen te houden

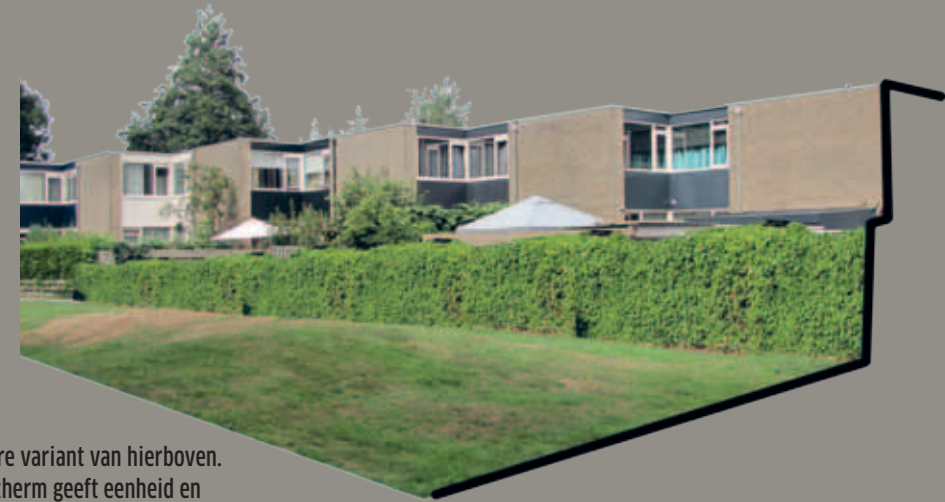

> De Maten zoals het ooit is ontworpen: achtertuinen die zich niet afsluiten van de omgeving, maar een overgangszone vormen tussen de privacy van het huis en de openbaarheid van de straat. Een lage heesterlaag is de enige afbakening van de eigen tuin.

> De Maten zoals het op veel plekken is geworden. Omdat de opbouw van de wijk niet voorziet in privacy, creëren bewoners deze zelf door hoge schuttingen te plaatsen. In plaats van de openbare ruimte op te zoeken keren zij zich er vanaf.

> Het is mooier om alle erfafscheidingen op een zelfde manier vorm te geven en dat te combineren met bijvoorbeeld een lage struikenrij en bomen. Er ontstaat zo een nieuw soort rijke overgang met mooie contrasten tussen horizontaal en verticaal.

> Een minder dure variant van hierboven. Ook een klimopscherm geeft eenheid en rust. Doordat de tussenlagen van struiken en bomen ontbreken blijft het echter toch een groene muur. Een soort camouflage voor de wereld die erachter zit.

> Alleen al het planten van een haag als plint voor alle verschillende schuttingen bindt het geheel visueel samen en zorgt ervoor dat er iets van de oorspronkelijke, zachte overgang tussen woning, tuin, groenzone en openbare ruimte terugkomt.

> In de geest van De Maten zijn ook wildere, grote struikgroepen in combinatie met oplopende grastaluds een passende oplossing. Ze vragen echter wel ruimte en op termijn verdwijnt het huizenrijtje volledig uit het zicht.

> Groene erfafscheidingen tussen tuinen (rechts) verzachten de hoeveelheid verharding van de weg en de inritten. Als er niets staat of er alleen maar stenen of houten schuttingen zijn, is het beeld een stuk minder aantrekkelijk (links).

> De aantrekkelijke binnenkomst in deze woonhof is ontstaan door het groen dat de bewoners hebben toegevoegd. Een klein boompje, een paar struiken tussen en voor de stenen gevels is al genoeg.

> Links en rechts twee vergelijkbare situaties, maar met en zonder groene randjes. Het beetje groen maakt het verschil tussen een aantrekkelijke entree naar de woningen of een puur functionele achterstraat waar je inderdaad alleen de afvalbak neerzet.

Het adresgroen: groen visitekaartje van bewoners en buurt

Omdat de meeste woningen in De Maten gericht zijn op de tuin en het openbaar groen aan de achterzijde, werden de meer functionele zaken, zoals parkeerplaatsen en bergingen, vaak aan de voorzijde geplaatst. Het eerste wat je dus vaak ziet als je een woonerf ingaat, is een rij bergingen, carports of garages met daarachter verscholen de voordeur. Door hun functie zijn die garages en bergingen dichte dozen zonder ramen aan de straatzijde. Voor de bergingen ligt vaak nog een klein strookje groen dat door de bewoners zelf ingevuld kan worden om de stenige gevel van het schuurtje aan te kleden.

Voor veel bewoners hoort dit groen gevoelsmatig niet bij hun woning omdat ze het zelf niet vanuit de woning kunnen zien. Veel van die vakjes worden dan ook aan hun lot overgelaten of gebruikt als plek waar je de kliko's uit het zicht van de woning neer kan zetten. Bezoekers en buurtbewoners zien die juist wel. Een buurtje waar afvalbakken langs blinde gevels staan, is geen visitekaartje. Met een groene invulling van de voorzone kunnen bewoners een bijdrage leveren aan een mooi hof, dat de trots op de eigen woonomgeving laat zien. Er bestaan in De Maten mooie voorbeelden van.

Experimenteren met het gewone

In het ontwerp voor De Maten is volop geëxperimenteerd: de opzet van de wijk, het groen en de architectuur gericht op de menselijke maat. De meeste woningen lijken wel ergens op een standaardrijtje-met-kap, alleen is daarmee vervolgens geknipt, geplakt, geschoven en opnieuw gecombineerd. Een schuifspelletje waarbij sommige onderdelen op een heel andere plek terecht zijn gekomen dan het origineel.

Neem bijvoorbeeld de zigzagwoningen in de dreven. De woningen hebben een plattegrond in de vorm van een bliksemschicht en zijn zo aan elkaar geschakeld dat er een steeds verspringende openbare ruimte overblijft. Of denk aan de experimentele woningbouw aan het Holrichtersveld, waar de woningen een driehoekige plattegrond hebben en in een groepje van vier met de ruggen naar elkaar toe liggen. Zo is er op vele verschillende manieren geprobeerd om vooral iets 'anders' te maken, met een menselijke maat en teruggrijpend op het oertype van het huis. Natuurlijk komen er in De Maten ook gewone rijtjes voor, maar de bewerkte rijtjes geven de wijk zijn eigen karakter.

Tip!

- ★ Woont u bij de ingang van een buurtje dan is uw tuin het visitekaartje van de hele buurt. Zorg in ieder geval voor een groene erfafscheiding
- ★ Gebruik de kleine groenstrookjes voor de schuurtjes als groen visitekaartje van uw woning en de buurt.
- ★ Werk meer met klimplanten die met weinig ruimte het straatbeeld fors kunnen vergroenen.
- ★ Maak samen met de buurman groene hagen of plantranden tussen de voortuinen waardoor verharde vlakken wegvallen en de geparkeerde auto's in voortuinen minder zichtbaar zijn.

> De carports zijn onderdeel van de zone met bergingen. Doordat ze open zijn, oogt het pleintje vriendelijker dan wanneer ze afgesloten zouden zijn met rolluiken.

> Een dichtgebouwde binnenhoek maakt van het woonerf een echt pleintje, omdat de ruimte van alle kanten is omgeven door bebouwing en je niet 'naar buiten' kunt kijken.

> Korte rijtjes die ten opzichte van elkaar net iets verschoven zijn. De kappen lopen door tot over de berging. Die schermen ook meteen de tuin af.

> In de dichtgebouwde buitenhoek zijn twee rijtjes woningen aan elkaar gesmeed, waardoor er een ander type woning is ontstaan. Hierin zijn appartementen ondergebracht.

> Een nieuwe variant op de dichtgebouwde buitenhoek. Mooi opengewerkt en passend bij de tragsgewijs aflopende hoogte van de woning van de burens.

> Deze carports zijn (bijna) zwevende dakjes waar je gewoon onderdoor kunt kijken en zicht hebt op de voordeuren en de ramen. Ze dicht maken zou het straatbeeld verarmen.

Opvallend zijn de hoeken van de rijtjes. Vaak worden die extra benadrukt door een lagere variant van de buurwoning. Soms wordt de woning de hoek omgebouwd, die bijna nooit haaks is maar afgeschuind. Ook komt het voor dat op de hoeken juist onderdoorgangen zijn of trappen naar een bovenwoning.

De bergingen van de woningen zijn vaak onder een lang doorlopende kap geschoven. Een rijtje wordt vaak in stukken gedeeld door steeds delen naar voren en naar achteren te laten springen. Soms zijn er plantenbakken of lage muurtjes meegebouwd met de woning of heeft een deel van een rijtje een hogere of lagere kap dan zijn burens gekregen. Dit speelse karakter biedt ruimte om uitbouwen en dakopbouwen aan de woning toe te voegen. Het verdient de voorkeur om aan te sluiten bij de vormen en de materialen van het origineel, zodat het huis en de uitbouw overkomen als één geheel. Voor meer tips voor het uit- en opbouwen van de woningen zie hoofdstuk 4.

In De Maten zijn twee soorten carports: dakjes op vier poten die meestal in de voortuin staan en door hun luchtigheid doorzicht bieden naar de tuinen en het woonerf, en uitgespaarde ruimten tussen een rij bergingen met een dak. Vooral de tweede soort carports zijn vaak dichtgemaakt met garagedeuren of schuttingen. Een straat met dichte wanden zonder randen geeft een wat onprettig gevoel. Door de schutting juist áchter de carport te leggen, ontstaat ruimte voor het parkeren van de auto én oogt de rij bergingen met carports vanaf het woonerf minder gesloten.

Tip!

- ★ Gebruik voor een berging of aanbouw hetzelfde materiaal en dezelfde kap als van het huis.
- ★ Houd een carport open.

> Een heldere kleur fleurt de woningen op. Door alle woningen dezelfde kleur te geven, blijft het beeld rustig. Dat kan zo'n wijk vol details wel gebruiken.

Het belang van kleur

Het kleurgebruik in De Maten is van oudsher beperkt tot een traditionele waaier van grijsblauwe-, groene-, bruine- en wittinten. Deze sluiten goed aan bij de eenvoudige architectuur van de woningen en de kleurstellingen van de baksteen: licht, gesmoord donkergrijs en bruin.

Een nadeel van de grijzige en bedekte kleuren is dat de woningen mogelijk wat flets en vlak overkomen. Waar bij renovaties meer expressieve kleuren zijn gebruikt, zoals oranje, geel en zelfs paars, is te zien dat fellere kleuren, mits goed gebruikt, de woningen kunnen opfleuren. Grotere kleurcontrasten tussen buurtjes onderling vergroten bovendien de herkenbaarheid.

Gevelpuien

Veel woningen hebben grote gevelpuien tussen de eerste en tweede verdieping met daarin naast glas ook een paneel van hout, trespas of beton. Die panelen moeten regelmatig geschilderd worden. Vaak rijst daarbij de vraag of een andere kleur de voorkeur verdient om het huis iets eigens te geven of dat het beter is om aan te blijven sluiten bij het blokje.

De keuze hangt sterk af van de architectuur van de voorgevel. Er zijn twee recepten. Als de architectuur horizontaal is gericht en de panelen over het hele blokje lijken door te lopen, is het van belang de eenheid te behouden en dus overal dezelfde kleuren toe te passen. Is het paneel verticaal

> Als er tussen twee woningen voldoende baksteen zit kan een verschil in kleur best. Het helpt wel dat er voldoende groen omheen staat om eenheid te brengen.

> Bij stroken gevelpanelen die over een heel rijtje doorlopen, zonder een ander materiaal ertussen, kun je toch beter kiezen voor eenheid in kleur. Het rijtje is al ingewikkeld genoeg met al die kappen, bergingen, balkons en verspringingen.

Tip!

- ★ Gebruik kleur als ontwerpmiddel om eenheid te scheppen op de schaal van het woonef of het buurtje en om buurtjes van elkaar te onderscheiden.
- ★ Stem de kleuren van een rijtje op elkaar af, vooral als er gevelpanelen over de lengte van het rijtje doorlopen.
- ★ Zorg ervoor dat elementen die als eenheid ontworpen zijn, ook in hun kleurstelling als eenheid worden behandeld.

> De doorlopende kleuren van de daklijn zorgen voor eenheid en benadrukken de horizontale architectuur.

> Hetzelfde type woningen maar dan zonder regie op de kleur. Het wordt al snel onrustig en rommelig.

> Kleurgebruik gaat altijd over contrasten en samenhang. Als er alleen maar samenhang en geen contrast is wordt het beeld al snel wat vlakker en saai.

> Als er te veel contrast is en samenhang ontbreekt, zie je vaak alleen nog maar fragmenten.

> De verschillende kleuren op de daklijsten voegen niet veel toe aan het beeld, behalve extra details.

> Als de daklijsten allemaal dezelfde kleur krijgen, bijvoorbeeld blauw (fictief), ontstaat er een ordening in het beeld.

gericht met gemetselde tussenruimtes, dan hoort een paneel vooral bij de woning en kan het prima in een eigen kleur geschilderd worden zonder dat de samenhang in het hele rijtje vervalt. De begane grond en de verdieping erboven hoort dan wel dezelfde kleur te krijgen.

De carport en het schuurtje

De daklijst van de carport en het schuurtje vormen vaak een doorlopende kleurband. Meestal worden de daklijsten in dezelfde kleur geschilderd als het houtwerk van het huis in een traditioneel kleurengamma van blauwen, groenen en witten. Worden de kleurverschillen tussen de woningen te groot, dan valt de ontworpen eenheid van de kleurband uiteen. Dat geeft een rommelig beeld, terwijl het bij dezelfde kleur juist rust en eenheid kan brengen.

Aanbouw ervoor, erop, ernaast

Omdat de woningen vaak 'omgekeerd' zijn - met de berging aan de voorkant - is het logisch dat voor uitbreiding van de woning de ruimte vaak aan de voorzijde wordt gezocht. Meestal zit de keuken aan de voorkant en die kan worden vergroot als de hal verplaatst wordt naar de plek tussen de berging en de woning. Vaak moet er wel een auto geparkeerd worden naast de berging. Houd daar rekening mee en maak de uitbouw niet te breed; dezelfde breedte als de berging is het mooist. Zorg er verder voor

dat vanuit de woning het zicht op straat blijft bestaan. Niet alleen voor het eigen uitzicht maar ook voor een veiliger gevoel voor de mensen op straat. In De Maten zijn er twee smaken voor opbouwen bovenop woningen met een plat dak. In het ene geval is de dakopbouw of dakkapel een logisch onderdeel van de woning en niet een los toegevoegd element. Het doorzetten van architectonische details en materialen van de woning in de dakopbouw is daarvoor meestal voldoende. Het meest geslaagd zijn in dat geval de voorbeelden waarbij de dakopbouw hetzelfde kleurenschema heeft als de woning.

De andere smaak komt voor in De Horsten, waar tussen onderlaag en dakopbouw voor een duidelijk contrast is gekozen in kleur en materiaal. Het idee erachter is dat zo zichtbaar blijft wat de oorspronkelijke woning was en wat de toevoeging is. Zichtbare geschiedenis! In alle gevallen geldt: is er in een rijtje of buurtje gekozen voor een bepaalde dakopbouw, sluit daar dan op aan. Omdat in De Maten de huizen vaak dicht op elkaar staan, is het prettiger om de dakopbouwen minder breed te maken dan het dak.

In de woonbuurtjes van De Maten is vaak veel groen. Ook langs de kopgevels van de hoekwoningen loopt vaak een smalle strook. Bewoners willen dit reepje openbaar groen graag bij de tuin trekken om er een aanbouw te kunnen bouwen. Op sommige plekken kan dit zonder meer, maar op andere plekken komt het groene aanzien in het geding. Dit geldt vooral voor de situatie wanneer er door de uitbouw het groen tussen de woning en het woenerf dreigt te verdwijnen. Bij de maat van de uitbouw komt het erop aan voldoende ruimte te houden voor een nieuw groen randje, bijvoorbeeld een haag of struikenrand. Een raam in de zijkant van de uitbouw, draagt bij aan een veiliger gevoel op straat.

Meer recepten voor uitbouwen vindt u bij de basisrecepten in hoofdstuk 4.

> Een modern vormgegeven erker aan de voorzijde. Zo blijft zichtbaar wat de toevoeging is en wat het origineel. De rode kleur zorgt voor samenhang tussen oud en nieuw.

> Een aanbouw aan een berging. Er is nog net plaats voor een auto. Mooi dat er ramen op het woenerf gericht zijn, maar de dikke kozijnen missen de verfijning van de rest van het huis.

> De opbouw wijkt sterk af van de bestaande bebouwing daaronder. Om de eenheid in de buurt te versterken zou deze opbouw als trendsetter voor de burens kunnen dienen.

> Deze opbouw is niet van de onderbouw te onderscheiden. Bij woningen die heel gevarieerd zijn gebouwd, met veel verspringingen en hoekjes, zorgt zo'n opbouw in dezelfde materialen en indeling voor een rustig en samenhangend beeld.

> De aanbouw past precies bij de woning door het gebruik van dezelfde steen. De groenstrook aan de zijkant is belangrijk: deze verzacht het beeld vanaf het woenerf en geeft tegelijkertijd privacy voor de bewoners.

> In de architectuur van De Maten zijn hoeken vaak bijzonder, bijvoorbeeld door een lager volume in dezelfde materialen of een gedraaide kap. Gebruik dit als inspiratiebron voor nieuwe uitbreidingen.

INTERMEZZO

Het Matenpark is het meest avontuurlijke park van Apeldoorn. De gemeentelijke landschapsarchitect Henk Barkhoff heeft het ontworpen als het groene hart van de wijk. Overal loopt het park met tentakels de wijk in en vertakt zich daar in steeds kleinere groene uitlopers.

Het hart van het park is de grillige vijver en de geknikte en gebogen waterlopen die daarin samenkomen. Al dat water is nog steeds hard nodig voor de afwatering in de wijk, zodat de bewoners droge voeten houden. Het water was echter ook een aantrekkelijke basis voor het parkontwerp. Rondom het water liggen brede groenzones die afwisselend ruiger en strakker zijn ingericht. Net als het water is ook het groen aangelegd in grillige vormen, die op veel plekken de wijk inlopen. De natuurlijk ogende beplanting en het natuurlijke beheer versterkt het beeld van een eindeloze 'jungle', dat het park zo eigen is. In het park liggen een kinder-

boerderij, een heemtuin en een waterspeeltuin. Alle zijn ze in dezelfde natuurlijke stijl vormgegeven, waardoor ze naadloos aansluiten op de rest van het park.

De illusie van eindeloze natuur wordt tegenwoordig op een aantal plekken waar achtertuinen aansluiten op het park bruut onderbroken. Oorspronkelijk waren de tuinen die aan het park grenzen, bedacht als subtiele overgangen met open zicht op en vanuit het park. Maar in veel gevallen zijn schuttingen geplaatst. Die sluiten het park eerder buiten dan dat ze het park verwelkomen. Die ontwikkeling is onomkeerbaar, maar vraagt wel om een verandering in de inrichting van het park. De achterkanten van de tuinen kunnen uit het zicht worden gehaald, zodat de natuurillusie terugkomt.

De vormentaal van het park lijkt losjes en soms vormeloos, maar bestaat in werkelijkheid

uit een combinatie van rechte lijnen met grote bogen. Het is een typisch ontwerp middel uit de jaren zeventig dat je ook in de andere delen van De Maten terugziet. Vooral voor het padenverloop en het onderhoud van de beplantingsvakken is dat een belangrijk detail om rekening mee te houden. Het is ontworpen wildheid.

> Matenpark: een park waar je nog kunt dwalen

> Het park heeft meer vorm en structuur dan je zou denken. Hier een voorbeeld van een zorgvuldig ontworpen doorzicht met verschillen in hoog, laag, open en besloten. Het geeft een romantisch en natuurlijk beeld, terwijl het park ook uit hoekige vormen bestaat.

Foto: I. Csányi

> Links: bijzondere elementen zoals de Waterspeelplaats hebben dezelfde natuurlijke vormentaal als het park zelf.

> Rechts: daar waar het park langs achtertuinen scheert wordt de natuurillusie verbroken. Een smal randje struikjes is onvoldoende om dat te herstellen.

INTERVIEW

‘Samenleven is samen ondernemen!’

Gurdev Singh straalt rust uit, in weerwil van zijn drukke bezigheden. Als betrokken inwoner van De Maten neemt hij deel aan diverse raden en adviesorganen. Zijn maatschappelijke carrière begon bij de fabriek voor centrale verwarmingsketels Remeha, toen hij werd voorgedragen voor een positie in de ondernemingsraad. ‘Ik was vereerd en verbaasd’, herinnert Singh zich. ‘Mijn Nederlands was nog niet erg goed, want ik woonde hier nog niet zo lang.’ Singh kwam in 1978 vanuit India naar Nederland. Hij ging bij Remeha aan de slag als productiemedewerker en werkte zich op tot leidinggevende van de assemblageafdeling.

Overleggen en adviseren doet Singh nog steeds. Hij is vrijwillige ouderadviseur en vrijwilliger bij een ‘Informatiepunt’ van Wisselwerk. Als lid van de Adviesraad Wet Maatschappelijke Ondersteuning adviseert hij de gemeente over wonen, leefomgeving en mobiliteit. Singh houdt zich in het bijzonder bezig met openbaar vervoer en de regio-taxi, en is daarom ook lid van het reizigerspanel Stedendriehoek.

Singh voelt zich Apeldoornse, maar is zich bewust van zijn positie als immigrant. ‘Dat komt door mijn donkere huidskleur. Ik heb altijd willen laten zien dat iedereen gelijkwaardig is. Dat heb ik de uitzendkrachten die bij Remeha kwamen werken ook voorgehouden. Ik heb daar veel nationaliteiten gezien en begeleid. Mijn boodschap aan hen was dat wij ons voor tweehonderd procent moeten inzetten om honderd procent terug te krijgen.’ Na zijn pensioen assisteerde hij

in de lessen Nederlands voor anderstaligen en hielp hij cursisten met de voorbereiding voor het inburgeringsexamen. ‘Het helpt dat ik vrij sociaal ben opgevoed, ik wil mensen altijd helpen. Ik ben iemand die niet stil kan zitten. Ik kijk om mij heen, kom in actie. En ik heb ervaren dat je het vertrouwen dat je schenkt uiteindelijk terugkrijgt.’

Met lede ogen ziet Gurdev Singh de samenleving de laatste jaren individualiseren. ‘Mensen trekken zich terug, zijn op zichzelf. Dat is een gevaar nu de overheid terugtreedt en verwacht dat burgers zelf verantwoordelijkheid nemen. Ik vind het jammer dat mensen geen tijd vrijmaken om hun leven samen in te richten of om invloed uit te oefenen op de politiek. De Apeldoornse politici en ambtenaren zijn toegankelijk en aardig. Maar vrijwel niemand kijkt buiten de eigen muren. Dat zie je ook in De Maten. Ik vind De Maten een mooie, groene wijk. Het is een plezierige wijk om te wonen – ik woon er sinds 1980. De plattegrond met erfjes geeft de mogelijkheid om jezelf te blijven en samen met de buurt een eenheid te vormen. Maar door de kronkelige straten zijn er ook plekjes die verwaarloosd worden, omdat onduidelijk is van wie ze eigenlijk zijn. Daar wordt dan over gemopperd. Ik wil niet mopperen maar doen. Samenleven is samen ondernemen!’

Het belang dat Singh hecht aan integratie en prettig samenleven, komt samen in nog een initiatief waar hij bij betrokken is: De Dag van de Dialoog. Dit Rotterdamse fenomeen werd in 2007 voor

het eerst in Apeldoorn georganiseerd. Het aantal deelnemers groeide gestaag naar driehonderd in 2013. Singh traint de gespreksleiders en treedt zelf op als gespreksleider. Hij gelooft in de kracht van de dialoog. ‘Dialoog leidt tot overleg en saamhorigheid, je bouwt er vertrouwen mee op. Als je vertrouwen in elkaar hebt, is het makkelijker om hulp te vragen. Wat goed uitkomt nu de manier waarop de zorg is georganiseerd ingrijpend verandert. Dit jaar

streven we naar vierhonderd deelnemers!’ Singh ziet vergaderingen ook als een gesprek. ‘Vergaderen over De Dreven deed ik lopend en pratend. In de buurt kent iedereen mij nog steeds. Ik kom gemakkelijk in gesprek en hoor dan welke problemen er spelen. Dan leg ik een mogelijke oplossing voor en vraag of zij misschien een ander voorstel hebben. Luisteren is ook een kunst. Mensen reageren soms te snel.’

* Gurdev Singh
lid Adviesraad Wet Maatschappelijke
Ondersteuning (WMO-raad)

Foto: H. Dijkstra